

Joanna Fabiszak¹
Uniwersytet Szczeciński
Szczecin

RELACJE NADAWCZO-ODBIORCZE W KOMUNIKOWANIU SIĘ ZA POMOCĄ STATUSÓW OPISOWYCH

1. Wprowadzenie

Technologia *instant messaging* została udostępniona szerszemu gronu użytkowników Internetu niespełna 30 lat temu. Pierwsze programy do szybkiej komunikacji były jedynie prymitywnymi oknami dialogowymi, przez które użytkownicy mogli prowadzić sieciowe konwersacje na żywo, tj. w czasie rzeczywistym, ale w przeciwieństwie do telefonu, w formie pisemnej. Nawet dziś w wypadku większości tego typu aplikacji omawiany sposób porozumiewania jest podstawowy, choć nie jedyny. Współczesny komunikator internetowy to w rzeczywistości multimedialna platforma komunikacyjna, umożliwiająca utrzymywanie kontaktu na wielu płaszczyznach: tekstowo-graficznej², audialnej i audiowizualnej³, pozwalająca na przysyłanie plików drogą P2P⁴, oferująca gry sieciowe i inne usługi *on-line*.

Jedną z form porozumiewania, stworzoną początkowo dla wspomaganie kontaktu przez *Instant Messenger*, jest komunikacja za pomocą statusów opisowych⁵ – krótkich tekstów wyświetlanych jednocześnie w oknie głównym, będących zbiorem wielu autonomicznych, niezależnych od siebie przekazów autorstwa różnych osób

¹ Autorka pozostaje pod opieką dr hab. Ewy Kołodziejek, prof. US.

² Umożliwia synchroniczną wymianę replik w oknie dialogowym (jeden na jeden), konferencje typu *chat* (polilogi), możliwość ustawiania „statusów opisowych” (jeden do wielu), wysyłanie i odbieranie esemesów do sieci komórkowych, wysyłanie faksów, wysyłanie internetowych kartek z życzeniami.

³ Rozmowy głosowe (jeden na jeden), wykonywanie i odbieranie połączeń telefonicznych + poczta głosowa, słuchanie radia internetowego, transmisje wideo i wideokonferencje.

⁴ Typ komunikacji w sieci komputerowej (od ang. *peer-to-peer*), w którym każdy komputer może pełnić jednocześnie funkcje serwera i klienta.

⁵ Komunikacja przez statusy opisowe nie została uwzględniona wśród systemów *Computer Mediated Communication* opisanych przez M. Lisieckiego ani wśród gatunków internetowych wyodrębnionych przez Jana Grzenie (Grzenia 2006; Lisiecki 2001: 106–118).

(Fabiszak, w druku). Specyfika tego rodzaju łączności wynika z tego, że opis stanu wyświetla się pod nazwą konkretnego użytkownika i teoretycznie jest widoczny dla każdego, ale niekoniecznie bezpośrednio do kogoś skierowany. Półprywatna przestrzeń opisu stanowi miejsce, w którym każdy może wpisać dowolną treść mieszczącą się w określonych ramach objętościowych. Komunikat taki ma często charakter osobisty: jego centralny element to twórca opisu i wszystko to, co jest dla niego z jakichś powodów ważne zarówno w danej chwili, jak i w ogóle. Jednocześnie świadomość ogólnodostępności przekazu nakłada na jego autora pewne ograniczenia natury estetyczno-konwencjonalnej i wpływa poniekąd na sposób formułowania tekstu. Nietypowe okoliczności nadania i odbioru sprawiają, że komunikacja statusowa nie ma żadnych odpowiedników ani w obrębie *Computer Mediated Communication*, ani w rzeczywistości pozasieciowej, sam zaś status opisowy stanowi z komunikacyjnego punktu widzenia ciekawy obiekt badań.

Materiał, który stał się podstawą niniejszej analizy, to obszerny korpus tekstów statusów opisowych, gromadzony przez prawie dwa lata (IV 2005 – II 2007) i obejmujący około 2000 takich form, pochodzących od 65 użytkowników komunikatora Gadu-Gadu. Spisywane były one regularnie, w kilku- i kilkunastodniowych odstępach o różnych porach (rano, po południu, wieczorem i w nocy), co pozwoliło uzyskać odpowiednio dużą liczbę odmiennych sytuacji nadawania, a w konsekwencji również tematów wypowiedzi. Uzupełniając zebrany materiał, poproszono użytkowników komunikatora, by każdemu ze swych statusów samodzielnie przypisali określony kontekst, tj. wskazali okoliczności, w jakich były tworzone przekazy, i tylko tak objaśnione teksty poddano analizie. Konieczność pozyskania informacji dotyczących obudowy aktu komunikacyjnego wynika z tego, że status opisowy jest tworem nieautonomicznym, uzależnionym prawie całkowicie od sytuacji, w jakiej się realizuje. Niemożliwe jest zatem badanie tych komunikatów w izolacji, gdyż większości z nich nie da się poprawnie odczytać i zaklasyfikować bez znajomości kontekstu. Nie można w tym wypadku polegać jedynie na kompetencji badacza, który nie jest w stanie opisać okoliczności powstania każdego z nadanych komunikatów. Konteksty przytoczone przez twórców opisów (lub też po prostu zwerbalizowane intencje wypowiedzi) zostaną zaprezentowane jako objaśnienie konkretnych opisów w tabelach zamieszczonych w dalszej części pracy.

2. Charakterystyka nadawcy statusu opisowego

Nadawcą statusu opisowego może być każda osoba korzystająca w danej chwili z programu dającego możliwość nadawania tego typu komunikatów. Konkretny użytkownik sam decyduje o tym, czy w polu do tego przeznaczonym ma być widoczny wpisany przez niego tekst czy też nie. Od jego indywidualnej potrzeby zależy również to, jak długo określony opis będzie dostępny dla innych, kto może zapisać status zobaczyć⁶ i jak często będą następowały jego zmiany⁷. Od własnej inwencji

⁶ Status opisowy może być widoczny dla wszystkich lub tylko dla znajomych.

⁷ Ze względu na częstotliwość zmieniania opisów użytkowników badanej grupy można podzielić na: a) osoby, które nie ustawiają statusów opisowych nigdy, b) osoby, które rzadko korzystają z komunikatora i w związku z tym rzadko

twórcy uzależniona jest także treść i forma wpisu, ograniczona zewnętrznie jedynie ilością możliwych do wstawienia znaków i dopuszczalnością stosowania tylko tych, które są dostępne w standardowej klawiaturze.

Poszczególne opisy stanu pojawiają się w oknie głównym w sposób nieprzypadkowy. Są nierozdzielnie powiązane z konkretną osobą przez to, że wyświetlają się pod jej nazwą w liście kontaktów. Przeświadczenie o tym, że z komunikatora korzysta tylko jego właściciel, sprawia, że to właśnie jemu przypisuje się autorstwo, a co za tym idzie określoną intencję towarzyszącą nadaniu przekazu. Pociąga to za sobą oczywiście duże konsekwencje dla interpretacji i może stanowić źródło nieporozumień, gdy bez wiedzy zainteresowanych z programu korzysta ktoś inny niż jego właściciel⁸.

3. Wskaźniki nadawcy w tekście statusu opisowego

Jak już wspomniano, miejsce wyświetlania statusu opisowego stanowi swoistą, na w pół prywatną, na w pół publiczną przestrzeń, w której każdy może wpisać, co tylko zechce. Nie dziwi więc to, że użytkownicy, umieszczając w niej przekaz od siebie dla innych, często starają się zaprezentować własną osobę: napisać coś na swój temat (poinformować o wykonywanej czynności, przeżywanym stanie, wyrazić opinię, podzielić się ciekawym przemyśleniem itp.). Wypowiadanie się o sobie w swoim imieniu jest znamienne dla zdecydowanej większości analizowanych opisów. Wpływa to na budowę i właściwości gramatyczne komunikatów, wymuszając niejako stosowanie odpowiednich form. Podstawowymi wskaźnikami nadawcy, będącego jednocześnie podmiotem wypowiedzi, są konstrukcje z podmiotem domyślnym, zawierające formę predykatywną czasownika, wskazującą na 1. os. l.p.:

siedze i pisze⁹ || meble składam || : Pojechałem do Etłu na Mistrzostwa Polski w kolarstwie górskim :.

– oraz analogiczne konstrukcje z orzeczeniem imiennym:

już niedługo będę starsza o jakiś rok :-P

jestem chora i umieram na uczelni!!:(:(

Jupi!!! Będę mieć ksero mojego leksykonu :).

i na dłużej ustawiają opisy (np. osoby studiujące poza domem, korzystające z komunikatora w domu), c) osoby, które ustawiają zawsze jeden i ten sam status opisowy, funkcjonujący jako życiowe motto, d) osoby spędzające dość dużo czasu na rozmowach przez Gadu-Gadu, zmieniające status wtedy, gdy mają coś ważnego lub interesującego do zakomunikowania (raz do kilku razy dziennie), e) osoby, które mają potrzebę częstego zmieniania opisu (od kilkunastu do kilkudziesięciu razy na dobę).

⁸ W zebranych materiale pojawiły się trzy przykłady tekstów, których autorami okazały się osoby inne niż te, którym je przypisywano.

⁹ W cytowanych przykładach zachowuje się pisownię oryginału.

Stosunkowo rzadziej mamy do czynienia z formami wskazującymi na 1. os. lm:

just one last dance before we uczyć się do sesji :/

swietujemy geburstagi :P:P:P!!!

Walczym || Jedziem z Korelem,

które mogą pojawiać się zarówno w odniesieniu do czynności wykonywanych przez podmiot wspólnie z innymi osobami, jak i wyłącznie przez podmiot. Warto zauważyć, że mówienie o sobie w liczbie mnogiej, jak również (częstsze) mówienie o sobie w 3. os. lp., np.:

SEN ZMOŻYŁ PANA BOGDANA

AdY sie zaziębil

No to Ptasia będzie się uczyć

petent ruszył do dziekanatu

jest swego rodzaju zabawą i może być traktowane jako próba nadawania komunikatowi formy ogłoszenia.

Ostatnim elementem służącym podkreśleniu perspektywy nadawcy są formy zaimka 1. osoby:

ale mi sie nic nie chce ;)

coś mnie kolano dziś boli... - już czas umierać!

Urodził mi się kolejny Bratanek

– i dzierżawcze, sygnalizujące, że opisuje on fakty w odniesieniu do własnej osoby:

Jesteś podwiniętą rzesą pod moja powieką

Twój uśmiech łagodzi cały ból mojego życia

Zdolna bestia z tej mojej żonki :>

lazienka lśni po mojej interwencji.

Zdarza się również, że kategoria osoby wyrażana jest w sposób nietypowy, np. przez redukcję czasownika posiłkowego do samej końcówki osobowej: *choram:(|| siakis takis chorym! czosnek jem ;]* lub przez adideację do 1. os. lp. obu głównych koniugacji, np. *boleę* [boli mnie].

Pomimo wyraźnego nastawienia przekazów na eksponowanie tego, co myśli i co ma do zakomunikowania nadawca, jego postać wcale nie musi być widoczna na powierzchni. Bezpośrednia styczność tekstu opisu z nazwą przypisaną osobie, która go stworzyła, sprawia, że zostaje on nierozzerwalnie powiązany z jego autorem, czyli

nadawcą komunikatu. Specyfika sytuacji, w której niemalże pewne jest trafne przypisanie treści opisu właściwej osobie, minimalizuje potrzebę jawnego wskazywania o kim mowa (jeśli mowa o nadawcy). Nie dziwi zatem pomijanie w wypowiedziach statusowych zaimków:

głowka boli buuu :(

boli gardło :(

nie ma [mnie]

[mój] e-mail:cetetus@gmail.com

[mój] nowy numer kom - 604 384 181.

Autorzy opisów często budują wypowiedzenia niepełne, pozbawione również orzeczenia czasownikowego, w związku z czym statusy opisowe mogą przyjmować kształt oznajmień – wypowiedzeń bez formy osobowej, którą można tylko wprowadzić lub uzupełnić na podstawie kontekstu sytuacyjnego (Klemensiewicz 1969: 7; Podracki 1997: 462–464).

W tworzonych przez siebie komunikatach użytkownicy pomijają najczęściej czasowniki *być*, *znajdować się*, gdy informują o tym, gdzie są w danej chwili:

tam gdzie piwko za 3.27:)

na treningu.jak cos to SMS

w świecie || na florydzie...

W Hiszpanii na czas nieokreślony...

Do konca tyg w domu

W pracy...

– lub z kim przebywają, np.:

U mojej malej w odwiedzinach :)

u Tomka

u Jej Magnificencji

u myszuni mej.... :)

z Anulą ... || z natala.

Podana w ten sposób wiadomość ogranicza się do najistotniejszej informacji na temat podmiotu, a usunięcie czasownika nie zakłóca w żaden sposób zrozumienia komunikatu. Podobny zabieg stosowany jest także w przypadku informowania o stanie,

w jakim znajduje się nadawca komunikatu. Twórcy statusów eliminują czasowniki *być, czuć się, wobec czego* opisy przyjmują formę:

*w stanie nieważkości... || w krainie spiochuff || w krainie grypy żółdkowej lub chory... ||
Prawie zdrowa... || Po zębiście, obolały :/ || Zawiana:(|| Za-kręcona:(|| rozpalony jak piec,
poparzony jak ostatni dureń || padnieta po szkole ;(((.*

Zdecydowanie rzadsze są konstrukcje, w których obręb (jako jeden z wariantów interpretacyjnych) można wprowadzić formę osobową czasownika *mieć*, np.:

*dylemat...:(
jeszcze jeden egzamin
Nareszcie internet.... :)
duuuuuzo pracy... ;/
zajęty wieczór :*...tylko sms.
problemy z netem...
reisefieber
dosc juz pracy na dzis
piszczele do wymiany.*

Skłonność do usuwania z wypowiedzi elementów, które wydają się użytkownikom zbędne, prowadzi do tego, że komunikaty ograniczone zostają do samych dopełnień, wskazujących na przedmiot czyichś zamierzeń, np.:

[czytam] *Sennik współczesny*
[oglądam] *Taniec z gwiazdami...*
[piszę] *ostatni podrozdział...*
[robię/jem] *Naleśniki... :)*¹⁰

– lub okoliczników miejsca, lokalizujących podmiot w przestrzeni i ewokujących często również czynność, np.:

na Rande 'wuuu:]
na urodzinach...
In Italy :)

¹⁰ Odbiorca zaznajomiony z konwencją i kontekstem z łatwością odczyta i zrozumie sens przekazu. Bez względu na to, czy treść statusu: *Naleśniki...*) zinterpretuje jako *smażę* czy jako *zrobiłem*, czy może jako *jem naleśniki*, będzie miał świadomość, czym autor w danej chwili się zajmuje.

w autobusie :D

Na meczu¹¹.

Tendencja do skrótu i upraszczania komunikatu skłania do pozostawiania w jego treści jedynie peryferyjnych elementów zdania, które stają się *de facto* podstawowym nośnikiem informacji o tym, co dzieje się z autorem wypowiedzi. Często zaczynają one funkcjonować również jako samodzielne twory, w obręb których wprowadzenie podmiotu i orzeczenia staje się wręcz niemożliwe. Jest tak, gdy użytkownik, chcąc poinformować znajomych o tym, co się z nim dzieje, decyduje się na wpisanie pojedynczego hasła. Może on wskazać bezpośrednio na wykonywaną przez siebie czynność: *szama* ‘jedzenie’ || *odpoczynek RELAX* || *lenistwo* || *nauka* :(|| *impreza* || *praca!!* || *aerobik* || *praktyka...* || *trening...*, lub określić swój stan @*Sen* || *słodki sen* :)) || *sen i nic więcej* :(((((((. Może to zrobić, używając rzeczownika odczasownikowego w mianowniku, zakończonego na *-anie/-enie*: *Szamanie* ‘jedzenie’ || *gotowanie* :P || *porządkowanie przestrzeni* || *Odkurzanie*:(, lub jego zdrobnienia: *pakowanko...* || *spanko ZZZzzzZZZzzzZZZzzzZZZ*. Może zasugerować wykonywaną przez siebie czynność nazwą przedmiotu tej czynności: a) potrawy/napoju: *kanapka z lososiem* :) *mniam* :) || *erbatka*; b) tytułu czytanej książki: *Zbrodnia i kara brrr...* || *H.Lane - Maska dobroczynności. O deprecjacji społeczności głuchych* – S; c) tytułu programu tv/filmu: *godzilla* ;P || *CSI LV seans* :P || *mecz*; d) przedmiotu nauki: *stata* ‘statystyka’ || *lo-gi-ka....!!* || *HISTORIA POWSZECHNA BLEE*. Ponadto może wypowiedzieć czynność przez wskazanie miejsca jej wykonywania: *Wanna* || *basen...* || *uczelnia* || *Opera* || *Teatr* || *siłkna* ‘siłownia’ || *pks* || *galaksyf* ¹² || *ksiaznica pom.* || *TREZOR!!!*¹³ || *Tiger* :P¹⁴.

W podobnie skrótowy sposób, choć w mniejszym zakresie, użytkownicy informują również o miejscu pobytu: *Pobierowo...* || *Cypr* || .... *Berlin* :-)) || *morze*:), oraz swym stanie emocjonalnym: *dół*. || *Chujnia* || *stres* || *Chandra*. Tak sformułowane wypowiedzi statusowe uniemożliwiają wprowadzenie w ich obręb formy czasownikowej, która jednoznacznie wskazywałaby na czynność lub stan osoby mówiącej. Niemniej konstrukcje te z powodzeniem można interpretować, parafrazując ich treść zgodnie z intencją nadawcy: *odpoczywam, relaksuję się, leniuchuję, uczę się, imprezuję / jestem na imprezie, pracuję / jestem w pracy, spaceruję / wyszedłem na spacer, śpię, sprzątam, czytam, gotuję, kąpię się, jem, ćwiczę, robię zakupy, jestem w Pobierowie, stresuję się itp.*

¹¹ Warto zaznaczyć, że choć do przytoczonych powyżej konstrukcji możemy wstawić od jednego do kilku różnych czasowników, wybór właściwej formy nie jest zupełnie dowolny. Użytkownik komunikatora nie zinterpretuje bowiem statusu o treści: z *Anulą*... jako: *rozmawiam z Anulą*, tylko jako: *jestem/przebywam/robię coś z Anulą*. Wynika to z czystej pragmatyki: status informacyjny służy uprzedzeniu innych o tym, że mogą nas nie zastać lub o tym, w jakim jesteśmy nastroju, wybór czasownika *rozmawiać* jest w tym wypadku mało prawdopodobny. Ponadto odbiorca tego statusu zazwyczaj orientuje się, kim może być Ania i jakie zamiary względem niej ma podmiot. Wybiera zatem interpretację, która wydaje się bardziej logiczna.

¹² Kontaminacja nazwy własnej centrum handlowego „Galaxy” z rzeczownikiem *syf* w znaczeniu ‘coś marnego, nędznego’.

¹³ Nazwa dyskoteki w Szczecinie.

¹⁴ Nazwa dyskoteki w Szczecinie.

W świetle tego, co dotychczas powiedziano, przedstawione konstrukcje składniowe, niemające orzeczeń czasownikowych (z możliwością lub bez możliwości ich wprowadzenia) proponuję objąć mianem zawiadomień¹⁵, czyli wypowiedzeń, które mimo braku składnika werbalnego są względnie kompletne komunikacyjnie, autonomiczne formalnie (Boniecka 1998: 52). Przekazują one informację wespół z całą sytuacją (Grzegorzczkowska 1996: 14) i wskazują w wyniku pewnej konwencji na to, do czego mają być odniesione (Saloni, Świdziński 1998: 33). Wypowiedzenia te analogicznie do wywieszek informacyjnych typu „Zamknięte”, „Zajęte”, „Remanent” powiadają o sytuacji po drugiej stronie komunikatora: o sprzątanii, kąpielii czy pisaniu referatu. Nawet jeśli prymarną funkcją opisu jest informowanie o tym, co podmiot robi poza domem, to sekundarnie stanowi on przekaz podający do wiadomości, że nie ma go po drugiej stronie komunikatora.

4. Charakterystyka odbiorcy

„Czynnikiem warunkującym na równi z nadawcą zaistnienie komunikatu jest odbiorca” (Skwarczyńska 2004: 66). W wypadku statusu opisowego może nim być każda osoba, która w danym momencie korzysta z komunikatora i widzi okno kontaktów. Warto zaznaczyć, że komputer musi w tej chwili być podłączony do Internetu, gdyż w sytuacji rozłączenia czytanie opisów stanu nie jest możliwe¹⁶. Podobnie jak w wypadku nadawców uznaje się, że odbiorcami przekazów statusowych są właściciele numerów, których nazwy widnieją na liście kontaktów, tj. wszyscy znajomi użytkownika. Nasz status opisowy (jeśli nie zaznaczymy odpowiedniej opcji) będzie widoczny ponadto dla każdego, kto doda nas do swojej listy kontaktów, w związku z czym możemy nie zdawać sobie sprawy z tego, kto właściwie nasz opis widzi.

Dla ścisłości należy tu odróżnić wyżej opisanego odbiorcę rzeczywistego od projektowanego przez twórcę komunikatu (Skwarczyńska 2004: 67). Oczywiście jest bowiem, że czytelnikami opisów są wszyscy, którzy je widzą.

Jednak intencją nadawcy może być skierowanie wypowiedzi zarówno do wszystkich potencjalnych odbiorców, jak i do jednej konkretnej osoby (lub grupy osób). Mówimy wobec tego o adresacie, czyli osobie, do której skierowany jest komunikat i o odbiorcy, czyli każdej osobie, która opis statusowy czyta. W związku z tak zarysowanym podziałem możemy mieć do czynienia z sytuacją, w której odbiorca jest adresatem. Dzieje się tak wtedy, gdy ustawiony opis zawiera treść na tyle ogólną,

---

¹⁵ Definicja sformułowana przez Stanisława Jodłowskiego określa zawiadomienie jako „wypowiedzenie niewerbalne (niezawierające czasownika) niedopuszczające możliwości wprowadzenia orzeczenia czasownikowego” (Jodłowski 1976: 34–35). Odnosi się ona jednak tylko do właściwości składniowych tych form. Za przykłady zawiadomień uznawane są napisy na sklepach, budynkach, etykiety na produktach oraz nagłówki prasowe (Grzegorzczkowska 1996: 14), czyli wypowiedzenia informujące o tym, do czego, na zasadzie znaku indeksalnego, przylegają. W niniejszej pracy zdecydowałam się za takowe uznać również formy, do których da się wprowadzić orzeczenia czasownikowe np.: *Należniki... :) || ostatni podrozdział...*, a które stanowią informację o tym, co w danej chwili dzieje się po drugiej stronie komunikatora.

¹⁶ Gdy komunikator jest uruchomiony i następuje rozłączenie z Internetem, wszystkie ikony o kształcie słoneczek w liście kontaktów zmieniają kolor na czerwony, a statusy opisowe znikają.

że może zostać zinterpretowany przez wszystkich czytelników¹⁷. Należą tu w dużej mierze przedstawione już statusy informujące o czynnościach, stanach, miejscach pobytu, stanie emocjonalnym, samopoczuciu i stanie zdrowia, poglądach, przekonaniach i opiniach nadawcy, a także duża część statusów o funkcji nakłaniającej oraz statusy o funkcji estetyczno-artystycznej i autotelicznej¹⁸. Większość z nich nie zawiera w swej treści żadnych wskaźników, pozwalających na określenie adresata, można zatem uznać, że są przeznaczone dla wszystkich, a precyzyjniej – dla każdego, kto jest (lub mógłby być) zainteresowany tym, co ma do powiedzenia dana osoba. Specyficzne formy gramatyczne, sugerujące zwracanie się do szerszego grona odbiorców, pojawiają się stosunkowo rzadko.

Podstawowe zabiegi wykorzystywane przez nadawców to stosowanie kategorii zaimka 2. os. lm.:

Na dobranoc miś pluszowy śpiewa WAM

Życzę Wam 12 miesięcy zdrowia, 53 tygodni szczęścia!

nie mam wam nic do powiedzenia

oraz form nieosobowych trybu rozkazującego:

trzymać kciuki

<(^_^)> Uśmiechnąć się Ludki <(^_^)>

PISAC STRACILEM LISTE !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! |

Wkurzony, lepiej nie podchodzić

UczęSię,NiePrzeszkadzać!! Hmm... ChybaŻeCiekawaPropozycja! Czekam...:D.

Innym sposobem wskazania zbiorowego adresata jest bezpośrednie użycie zaimka nieokreślonego *wszyscy*, też w wersji angielskiej *all*:

Wesołych Świąt wszystkim

no to wesołych Y'all

Polecam wszystkim Machoman Wookie Wookie na onecie :)

zapraszam wszystkich na moje urodziny,

¹⁷ Przyjmuje się, że czytelnicy należą do osób znajomych i względnie bliskich nadawcy.

¹⁸ W wypadku komunikatów o tej funkcji, głównym celem nadawcy jest dostarczenie odbiorcy przyjemności, rozrywki – zaskoczenie go wymyślną organizacją tworzywa wypowiedzi (por. funkcja rozrywkowo-autoteliczna; Skwarczyńska 2004: 74). Przykładami tego typu opisów są zabawne cytaty i ich trawestacje: *To jogurt z biedronki. A ja myślałam, że to kawalki truskawek.*; humorystyczne implementacje skrótów: „*CH.W.D.P = Chcę Wstąpić Do Policji*”; krótkie rymowanki: „*A ja kocham tanie wina, tanie wina ze Szczecina...*”; dialogi: *W bibliotece: – Czego pani szuka? – Nietzschego. itp.*

a także zaimka rzeczownego *kto* stosowanego w pytaniach postawionych na forum, a wskazującego na osobę jedną z wielu, nieznaną:

Kto ma książkę „jak robic na drutach” ??????? help !!!!!

kto jedzie na gubałówkę na narty?

kto wie gdzie jest serwis sony ericsson w szczecinie?

fiesta americana - kto pamięta ???

Warto zauważyć, że autorzy statusów zwracają się do wszystkich osób z listy kontaktów najczęściej w pewnych typowych sytuacjach: gdy czegoś potrzebują, gdy chcą się czegoś dowiedzieć, gdy uważają, że coś jest szczególnie godne polecenia, gdy szukają towarzystwa, gdy składają życzenia lub gdy jest to jedyny sposób odtworzenia listy kontaktów, którą utracili z powodów technicznych. Zdecydowanie częściej niż do wszystkich nadawcy kierują statusy opisowe do poszczególnych kręgów znajomych. Mamy wtedy do czynienia z sytuacją, gdy nie każdy odbiorca jest jednocześnie adresatem przekazu; grupa adresatów jest mniejsza niż grupa odbiorców danego statusu, np.:

sprawdzał grandek obecność w tym miesiącu?

czy ktoś już zna plan zajęć?:)

zaczął już ktoś robić projekt do Pluty?

co z jutrzejszym wykładem?

Treść powyższych opisów wskazuje na to, że adresowane są one jedynie do grupy osób studiujących razem z nadawcą i orientujących się w sprawach, o które pyta, a celem przekazów jest zwrócenie uwagi tych, które mogą udzielić użytkownikowi właściwych informacji.

Przedstawione dotychczas przykłady dowodzą, że autorzy statusów decydują się na umieszczenie opisu skierowanego do wielu osób jednocześnie, by uniknąć czasochłonnej czynności wysyłania prywatnych wiadomości do każdego z osobna. Liczą na to, że inni przeczytają komunikat statusowy i zareagują na prośbę czy zawarte w nim żądanie.

Z zupełnie inną motywacją mamy do czynienia w sytuacjach, gdy użytkownik tworzy wypowiedź adresowaną do jednej, konkretnej osoby. O nadaniu komunikatu na forum nie decydują w tym wypadku względy oszczędnościowe, gdyż tyle samo czasu i wysiłku wymagałoby przesłanie go podczas prywatnej rozmowy w oknie dialogowym. Adresowanie stanów opisowych do kogoś na oczach wszystkich może przybierać różnorodne formy i jest zjawiskiem interesującym z socjologicznego punktu widzenia. Adresat może w nich bowiem zostać wskazany bezpośrednio, imiennie:

GRATULACJE mgr. Kasiu :D

Marcin pamiętaj o LOSTACH!!!!!! :P¹⁹,

za pomocą pseudonimu, afektonimu (np. *słonko, myszko, kochanie, skarbie*) lub innego określenia charakteryzującego go w momencie odbierania komunikatu:

mielas ucz sie zebym miala jutro od kogo sciagac:)

buziii dla misia

Ty, Chory nie bądź taki delikatny!!! :P,

za pomocą form osobowych zaimka:

Nie chcę cię widzieć i może wcale nie będę musiał

Twój uśmiech łagodzi cały ból mojego życia

kocham Cię!!!!

Statusy takie są zazwyczaj formułowane w 2. os. lp., która wskazuje na to, że dany komunikat nie jest skierowany do większej liczby osób. Zdarza się również, że zastosowanie form liczby pojedynczej pozostaje jedynym wskaźnikiem adresu w treści komunikatu:

to kombinuj :D:D:D!!!

szkoda że się nie odzywasz ... :(

3 maj się !!!

troche wyluzuj w wakacje.

W wypadku opisów, w których treści nie zostało wymienione imię ani żadna nazwa dookreślająca bądź wskazująca na adresata, ważny staje się kontekst sytuacyjny przekazu. Nadawca, nie precyzując, do kogo kieruje swój przekaz, zakłada, że odbiorca będzie wiedział, iż właśnie do niego. Dzieje się tak np. gdy rozmowa między tymi dwiema osobami toczy się w tym samym czasie (lub właśnie się zakończyła) w oknie dialogowym. Sytuacje podobne do opisanej mogą nawet powodować, że autor statusu w ogóle rezygnuje ze wskaźników zwrotu do adresata, a o tym do kogo odnosi się przekaz, wiadomo dopiero z podanego przez samego autora wyjaśnienia (tab. 1).

¹⁹ „Zagubieni” („Lost”) – tytuł popularnego serialu nadawanego w TVP.

Tab. 1. Statusy skierowane do pojedynczych adresatów

Treść statusu opisowego	Kontekst podany przez autora statusu opisowego
:*	Całus dla mojej mychy
.... <i>psiapsiółka</i> :-D	Dla mojej psiapsiółki
@--)-------	Kwiatek dla koleżanki
Dziękuję.*	Dziękowałam Izoldzie za korektę mojej pracy

Specyficznymi przypadkami opisów skierowanych do kogoś, lecz bez wskazania na to, do kogo się odnoszą, są wszelkiego typu statusy-komentarze czy statusy-aluzje. Sformułowane w postaci złotej myśli bądź cytatu z utworu muzycznego mają na celu przekazywanie pewnych treści nie wprost (tab. 2).

Tab. 2. Statusy skierowane do pojedynczych adresatów – formy aluzyjne

Treść statusu opisowego	Kontekst podany przez autora statusu opisowego
<i>słowa nawet gdy piękne to tylko słowa</i>	Komentarz do przeprosin i obietnicy poprawy ze strony mojego chłopaka
<i>You remain, My power, my pleasure, my pain</i>	Cytat z ostatnio słuchanego utworu. pasował do mojego stanu emocjonalnego, odnosi się do osoby z którą ostatnio miałam spięcie
<i>JesliKtosNieKochaCieTakJakbysTegoChcialNie-ZnaczyZeNieKochaCieCalymSerc</i>	Aluzja dla [sic!] kolegi, który się cały czas kłócił z dziewczyną – z jej powodu oczywiście

Są one swego rodzaju grą z odbiorcami, którzy mniej lub bardziej wtajemniczeni w życie i sprawy nadawcy, odszyfrowują jego przekaz. Mogą zinterpretować go jako zwykły ciekawy tekst bądź też jako wypowiedź ze skierowanym do kogoś podtekstem. Tak zawoalowany sposób przekazywania informacji służyć może różnym celom, począwszy od tworzenia wspólnego – niedostępnego dla innych osób – świata nadawcy i adresata po stwarzanie sytuacji, w której nawet potencjalny adresat nie jest pewien lub nie wie, że status opisowy odnosi się właśnie do niego.

Komunikaty statusowe przeznaczone dla pojedynczego odbiorcy mogą, jak widać, przyjmować odmienne formy i spełniać różnorodne funkcje. Analiza najbardziej wyrazistych przykładów skłania do zastanowienia się nad tym, dlaczego informacje, które można przekazać w sposób nieoficjalny w oknie dialogowym, stają się przedmiotem tworzenia przekazów ogólnodostępnych. Jaki jest w związku z tym sens eksponowania lub tajenia intencji i osoby adresata?

Odpowiedź na tak postawione pytanie jest trudna i wynika ze specyficznego traktowania przestrzeni statusowej. Pozwala ona bowiem na wzmocnienie i demonstrowanie więzi łączącej nadawcę z odbiorcami przez składanie im życzeń i gratulacji, wyrażanie sympatii i miłości, pocieszanie i dodawanie otuchy itp. Umieszczenie

statusu poświęconego konkretnej osobie może wskazywać na zainteresowanie jej sprawami (sukcesami i porażkami) ze strony autora opisu. Z drugiej jednak strony status opisowy może być także narzędziem wyrażania żalu czy niechęci wobec innych, bez konieczności nawiązywania z nimi bezpośredniego kontaktu. Zabieg ten może wzmacniać efekt deprecjonowania, powodując (przez unikanie konfrontacji) lekceważenie osoby adresata i kompromitowanie jej w oczach innych. Publiczne wyrażanie opinii na temat czyjegoś zachowania lub postępowania może również wywoływać reakcje sprzeciwu, poparcia lub ogólnego zainteresowania nadawcą ze strony reszty użytkowników komunikatora; służy więc i do charakteryzowania innych, i do autoprezentacji.

Ostatnią kategorią opisów wydzieloną ze względu na rodzaj adresata są przekazy zwrócone do osób, które w żaden sposób nie mogą ich odczytać. Sytuacje, w których adresat nie jest odbiorcą, nie zdarzają się często, choć są przykładem zastosowania ciekawej konwencji realizowanej w dwóch wariantach. Użytkownik może w swoim statusie opisowym zwracać się do nieosiągalnej osoby publicznej, np. polityka: *Panie Giertych, pan się leczyć powinien! :-)*, przez co manifestuje swój stosunek do samej postaci i reprezentowane przez siebie poglądy. Może również, co zdarza się częściej, kierować swój opis do kogoś, z kim wchodził w interakcje w świecie rzeczywistym (tab. 3).

Tab. 3. Statusy adresowane do nieobecnego adresata

Treść statusu opisowego	Kontekst podany przez autora statusu opisowego
<i>Pozdrawiam panów z pogotowia :)</i>	Wylądowałam w szpitalu, ale panowie na pogotowiu byli bardzo mili, zaskoczyli mnie poziomem i uprzejmością. Nie miałam jak podziękować to chociaż tak.
<i>NIECH ZYJA SZALONE MĘŻATKI!!!! Z WAMI POBIEROWO BYŁO NASZE!!!</i>	Na wyjeździe bawiliśmy się z zajebistymi paniami :)
<i>Śmierć głupim zacofanym wsiowym babolom! Niech Ci pudel zdechnie krowo</i>	Ojej... Strasznie, ale to strasznie zdenerwowała mnie kobieta od której mój chłopak wynajmuje mieszkanie. Wtykała nos w nieswoje sprawy. Musiałam wylądować frustracje.

Status przybiera wtedy formę swoistego komentarza do zaistniałej sytuacji, a jego podstawowym zadaniem jest wskazywanie na to, co przydarzyło się nadawcy, i sygnalizowanie jego odczuć związanych z tym, co zaszło. W tym przypadku przestrzeń statusu opisowego jest również miejscem wyrażania radości, wdzięczności czy frustracji wobec kogoś tylko dla własnej satysfakcji i wylądowania nagromadzonych emocji.

Podsumowanie

Tworzenie i ustawianie opisów statusowych jest niewątpliwie jednym z ważniejszych elementów aktywności użytkowników komunikatora internetowego. Jak twierdzą sami internauci, stanowi nienachalną i niewymagającą bezpośredniej interakcji, a więc wygodną, metodę informowania o sobie oraz uzyskiwania informacji o innych. Widoczne na pierwszy rzut oka przekazy spełniają rolę codziennych wizytówek przeznaczonych dla wszystkich lub tylko dla wybranych znajomych. Potwierdza to przeprowadzona analiza, w której wyniku ustalono trzy typy zależności między odbiorcą realnym i projektowanym przez nadawcę komunikatu (adresatem):

- 1) odbiorca = adresat (gdy każdy odbiorca to jednocześnie adresat wypowiedzi statusowej),
- 2) odbiorca > adresat (gdy grupa odbiorców statusu opisowego jest większa niż grupa jego adresatów, tak więc nie każdy kto czyta opis jest jego adresatem),
- 3) odbiorca $\neq$ adresat (gdy żaden z odbiorców realnych nie jest adresatem wypowiedzi statusowej).

Ostatnia z zaobserwowanych relacji wskazuje również na to, że nadawcy ustawiają statusy także dla samych siebie (np. w celu odreagowania stresu). Przestrzeń siedemdziesięciu znaków wyznaczana przez opis stanu jest, co należy podkreślić, przestrzenią specyficzną. Traktowanie umieszczonego tam tekstu jako własności osobistej sprzyja w pewnym stopniu uzewnętrznianiu własnej intymności. Z drugiej jednak strony, będąc mimo wszystko wypowiedzią formułowaną na forum, zyskuje on znamiona autokreacji i ma za zadanie nie tyle eksponować, ile prezentować osobę nadawcy. Autor opisu musi również liczyć się z reakcjami odbiorców, a przynajmniej mieć świadomość konsekwencji, jakie wywoła nadany przez niego przekaz.

Literatura

- BONIECKA B., 1998, *Składnia współczesnego języka polskiego*, Lublin.
- FABISZAK J., (w druku), *Status opisowy – charakterystyka wstępna*.
- GRZENIA J., 2006, *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa.
- GRZEGORCZYKOWA R., 1996, *Wykłady z polskiej składni*, Warszawa.
- JODŁOWSKI S., 1976, *Podstawy składni polskiej*, Warszawa.
- KLEMENSIEWICZ Z., 1969, *Zarys składni polskiej*, Warszawa.
- LISIECKI M., 2001, *Komunikacja przez komputer (CMC)*, [w:] G. Habrajska (red.), *Język w komunikacji*, Łódź, s. 106–118.
- PODRACKI J., 1997, *Rodzaje wypowiedzeń – zdanie i równoważnik zdania; zawiadomienie*, „Życie Szkoły”, nr 8, s. 462–464.
- SALONI Z., ŚWIDZIŃSKI M., 1998, *Składnia współczesnego języka polskiego*, wyd. 4, Warszawa.
- SKWARCZYŃSKA S., 2004, *Cechy konstytutywne gatunku*, [w:] J. Bartmiński, S. Niebrzegowska-Bartmińska, J. Szadura (red.), *Współczesna polszczyzna. Wybór opracowań*, t. 3: *Akty i gatunki mowy*, Lublin, s. 64–80.
- SPP: J. ANUSIEWICZ, J. SKAWIŃSKI, *Słownik polszczyzny potocznej*, Wrocław 2000.

Słowniczek emotikonów:

- :) uśmiech – wyraża zadowolenie, radość;
- :) uśmiech z przymrużeniem oka – wyraża tylko radość lub może być sygnałem żartu, wskazaniem, by wypowiedzi nie traktować poważnie;
- :D, :-D szeroki uśmiech – wyraża radość, rozbawienie;
- :P, :-P uśmiech z wyciągniętym językiem – wyraża radość, może oznaczać żart lub chwalenie się;
- :] szeroki uśmiech – wyraża radość, zadowolenie;
- :] szeroki uśmiech z przymrużeniem oka – wyraża radość, zadowolenie, może sygnalizować, by wypowiedzi nie traktować poważnie;
- :(smutek, niezadowolenie;
- :(płacz, smutek, rozżalenie;
- :/ grymas – może wyrażać smutek, niezadowolenie, rozczarowanie lub niesmak, zdegustowanie, nawet może być znakiem sceptycznego nastawienia autora wypowiedzi;
- :/ grymas – może wyrażać smutek, niezadowolenie, rozczarowanie lub niesmak, zdegustowanie;
- :> złośliwy uśmieszek – może wyrażać ironię, szyderstwo lub podejrzliwość;
- :* pocałunek.

**Speaker-Listener Relations in Communicating by Status Messages
Summary**

Status Messages is a new kind of communication. It does not have any counterparts in virtual space or in reality. It is interesting because it does not fit to any of communication levels described by D. McQuil and it is different from all known forms of interaction. The fact that the text appears in specific situation (half-private, between direct and indirect) forms its linguistic uniqueness: maximal brevity, lack of indicators of speaker and listener (omission of pronouns and personal forms of verbs). Status Messages reveals intimacy of its creator and, on the other hand, it is a form of selfcreation. The author used different methods during the studies: analysis of content and grammar of Status Messages, functional analysis of certain elements concerning communicational situation.